

BARNEHAGENORSK: VELKOMMEN TIL 5. SAMLING! 6. – 7. FEBRUAR 2017

Elena Tkachenko
Elena.Tkachenko@hioa.no
 Ingvild Alfheim
 Eivind Karlsson

PLAN FOR DAGENE

Mandag

- Snakke om oppgavene mellom samlingene, med vekt på oppgaver om litteraturarbeid i barnehagen
- Snakke om oversettelser av bildebøker
- Grammatikk: ordstilling
- Lunsj med bokutstilling
- Idiomatisk uttrykk
- Flerspråklige ressurser – ved Målfrid Bleka fra NAFO

Tirsdag

- Arbeid med faglig tekst om tospråklighet
- Sangstund
- Arbeid med å lage flerspråklige bøker digitalt (på iPad)
- «Språkportrett» med øvelse i å begrunne
- Morsmålsdagen: idemyldring
- Oppsummering, presentasjon av oppgavene til neste samling, bloggskrivning

SIDEN SIST

Hvordan var det å jobbe med oppgavene mellom samlingene?

- Hvilke oppgaver likte dere å jobbe med?
- Hvilke oppgaver var vanskelige å få gjennomført?
- Jobb med oppgavene jevnt fra uke til uke, ikke vent til de siste dagene!

Har du hatt veiledning?

- Hvor mange av dere har brukt bloggen?
 - Hvor ofte kommer dere inn på bloggen?

Levere tekstene til oss:

- Praksisfortelling om en lesestund (oppgave 3C)
- Tekst om en bildebok (oppgave 3D)
- Har du tenkt på hvilke tekster du vil ha i visningsmappen?

OPPSUMMERING AV OPPGAVER OM LITTERATURARBEID

Speed-dating

SPØRSMÅL I LITTERÆRE SAMTALER

Åpne spørsmål vs. lukkede spørsmål

Ekte spørsmål vs. tatt-for-gitte-spørsmål

Ulike typer spørsmål som kan stilles under lesestunden:

- **Kontrollspørsmål** (vanligvis lukkede, enkle for barn og lite engasjerende)
 - *Hva lovet Askepott mor før hun døde? Hvor mange dyr var det i votten? Hvem av Bukkene Bruse gikk over broen først?*
- Spørsmål som kan hjelpe barn å fantasere om tekstutviklingen
 - *Hva tror dere kommer til å skje videre?*
- Spørsmål som kan hjelpe å lage hypoteser om hva ord og uttrykk i teksten betyr
 - *Hva tror dere en/eter?*
 - NB: trenger likevel ikke å forklare hvert eneste ord! – noen sentrale ord
- Spørsmål som kan hjelpe til å identifisere seg med tekstens tema
 - *Hva ville du ha gjort hvis du hadde vært X?*
- Spørsmål som kan hjelpe til å reflektere over tekstens ide
 - *Hvorfor tror du stemoren behandlet og stesøstre Askepott så stygt?*
- Spørsmål som knytter forbindelser mellom teksten og virkeligheten
 - *Tror du det kunne hendt i dag? Tror du troll finnes i virkeligheten?*

GRUPPEINDELING

Gruppe 1: (går med Ingvild på datarom; PA329)

Aida
Edyta
Ha
Macarena
Makka
Margarete
Mawynyo
Violeta
Robert
Shela
Hadeel

Gruppe 2: (blir med Aljåna på dette rommet)

Aziza
Hatice
Lenely
Magilmalar
Nasrin
Mirsa
Wibun
Hossam
Nura
Saida

UTFORDRINGER MED BOKFORMIDLING PÅ ULIKE SPRÅK

- Hva var vanskelig med å oversette bøkene fra morsmål til norsk eller fra norsk til morsmålet?
- Har du prøvd å formidle en fortelling på ditt morsmål i barnehagen? Hvilke erfaringer har du?

ORDSTILLING I HOVEDSETNINGER

Subjekt – Verbal – Objekt -

Jeg leste en interessant bok i går.

Jeg kom forsinket på forelesningen på grunn av trafikken.

Jeg bodde på landet (da jeg var liten).

Viktig regel: verbal står alltid på 2. plass

⇒ **Inversjon:** X – Verbal – Subjekt -

I går leste jeg en interessant bok.

På grunn av trafikken kom jeg forsinket på jobb.

(Da jeg var liten), bodde jeg på landet.

På grunn av trafikken har jeg kommet for sent på jobb.

Konjunksjoner (og, men, for) påvirker ikke ordstillingen (regnes som nr.0 i hovedsetningen)

Og/For/Men i går leste jeg en interessant bok.

ORDSTILLING I LEDDSETNINGER

Leddsetninger begynner med **en subjunksjon** (*at, fordi, siden, selv om, som, når, hvis,....*)

- Subjunksjonene *som* og *at* kan ofte utelates

Hun sier (at) det er på tide å spise.

Hun forteller om boken (som) hun har lest.

Leddsetninger kan også begynne med et **spørreord** (*hva, hvem, hvor, hvordan...*)

Fullfør setningene: Hvor han ble av, ...

 Hvordan barna leker, ...

Subjunksjon/Spørreord – Subjekt – Verbal – Objekt - ...

Han sier (*at* han studerer matematikk).

(Hvis været er fint), skal vi gå en tur i skogen.

Jeg kom for sent (*fordi* t-bane var forsinket).

Jeg lurer på (*hvordan* dette problemet kan løses).

OPPGAVE 2

OPPGAVE 2: Hva er galt med disse setningene? Prøv å skrive dem om.

1. Da jeg begynte å jobbe i barnehagen, kunne jeg snakke bare litt norsk.
 2. Barnet får beskjed om å kle på seg. Så går det bort til den voksne for å be om hjelp./Det/Barnet går bort til den voksne.....
 3. Etter 2 år fikk jeg jobb i en barnehage, på småbarnsavdeling.
 4. Nå vil jeg studere for å bli bedre faglig.
 5. På jobben er alt klart og enkelt, men det er vanskelig på høgskolen.
- Alt er klart og enkelt på jobben, men (det er) vanskelig på høgskolen.

PLASSERING AV "IKKE"

I hovedsetninger

ETTER verbet

Eksempler:

Per **liker** ikke sjokolade.

T-banen **kom** ikke.

Jeg **har** ikke **lest** denne boken.

«Jeg kommer ikke på jobb i dag.»

Per spiser aldri sjokolade.

I leddsetninger

FORAN verbet

Eksempler:

Anne sier (at Per ikke **liker** sjokolade).

Jeg kom for sent (fordi t-banen ikke **kom**).

Jeg innrømmer (at jeg ikke **har lest** denne boken).

Hun ringte og sa **at** hun ikke **kommer** på jobb i dag.

Anna sier at Per aldri spiser sjokolade.

Det samme gjelder andre ord som setningsadverbialer (f.eks. **dessverre, ofte, aldri, alltid, også, fremdeles, osv.)**

OPPGAVE 5:

Skriv ordene **ikke var han** i riktig rekkefølge inn i setningene under:

Han røykte og drakk for mye. Derfor **var han** ikke frisk.

Han bestilte time hos legen **fordi han** ikke **var** frisk.

Han bestilte time hos legen, for **han** **var** ikke frisk.

Han ville ikke gå til legen **selv om han** ikke **var** frisk.

Han trente mye. Likevel **var han** ikke frisk.

DIREKTE OG INDIREKTE TALE:

Vi gjengir direkte tale som indirekte tale ved å lage leddsetninger med subjunksjonene *at*, *om* eller spørreord:

«Barna går på skolen». - Hun forteller (*at* barna går på skolen).

«Er Anna hjemme?» - Hun spør (*om* Anna er hjemme).

«Hvorfor er Anna hjemme?» - Jeg lurer på (*hvorfor* Anna er hjemme).

«Hvorfor er ikke Anna på jobb?» - Hun lurer på (*hvorfor* Anna ikke er på jobb.)

«Jeg tar trikken til jobb.» - Han forteller *at* han tar trikken til jobb.

«Er du forkjølet?» - Hun spør *om* jeg/hun/han er forkjølet.

«Jeg er litt trøtt i dag.» - Han sier *at* han er litt trøtt i dag.

«Hva har hun sagt?» - Han lurer på *hva* hun har sagt.

«Sønnen min kommer ikke til barnehagen i dag». Hun ringer og sier *at* sønnen hennes ikke kommer til barnehagen i dag.

DIREKTE OG INDIREKTE SPØRSMÅL

Direkte spørsmål har inversjon:

- Direkte spørsmål uten spørreord:

Har du sett den nye filmen?

Bor du i Norge?

- Direkte spørsmål med spørreord (*hva*, *hvem*, *hvor*..)

Hvor bor du?

Hva har du spist til frokost?

Indirekte spørsmål har samme ordstilling som leddsetninger:

- Indirekte spørsmål uten spørreord

Han spør (om du har sett den nye filmen).

Jeg lurer på (om du bor i Norge)

- Indirekte spørsmål med spørreord:

Han spør (hvor du bor).

Jeg lurer på (hva du har spist til frokost).

HUSK:

å spørre om:

- Han spør om det går bra på jobben.
- De spør om det går bra på skolen.
- MEN: De spør hvordan det går på jobben.

å lure på om:

- Jeg lurer på om det går bra på jobben.
- De lurer på om det er spennende å jobbe i barnehagen.
 - MEN: Jeg lurer på hvordan det går på jobben.

å svare at:

- Hun svarer at det går bra på jobben.
- Han svarer at det går bra på skolen.

å si at:

- Hun sier at det går bra på jobben.
- Han sier at det går bra på skolen.

OPPGAVE: DIREKTE OG INDIREKTE SPØRSMÅL

Skriv om til indirekte spørsmål:

1. «Hvor jobber du?» - Hun spør hvor **jeg jobber**.
2. «Hva liker dere å leke?» - Ansatte spør barna hva **de liker** å leke.
3. «Jobber du i barnehagen?» - Hun spør **om jeg jobber** i barnehagen.
4. «Liker du å jobbe i barnehagen?» - Han spør **om** jeg liker å jobbe i barnehagen.
5. «Hvordan leker gutter og jenter sammen?» - Jeg vil undersøke **hvordan** gutter og jenter leker sammen.
6. «Hvorfor vil ikke han spise maten sin?» - Vi må finne ut hvorfor han **ikke vil** spise maten sin.
7. «Hva har dere lært?» - Kollegaene lurte på hva vi har lært.
8. «Hva gjør barna når de er ute?» - Vi observerer **hva** barna gjør når de er ute.

UTTRYKK FOR BEGRUNNELSE

Uttrykk	Grammatisk klasse	Setningstype	V-S	Eksempel
Derfor	Adverbial	Hovedsetning (ikke etter verbet)	VS	Jeg er syk. Derfor kommer jeg ikke i dag.
Fordi	Subjunksjon	Leddsetning (ikke foran verbet)	SV	Jeg kommer ikke i dag fordi jeg er syk.
For	Konjunksjon	Hovedsetning (ikke etter verbet)	SV	Jeg kommer ikke i dag for jeg er syk.
Siden	Subjunksjon	Leddsetning (ikke foran verbet)	SV	Siden jeg er syk, kommer jeg ikke i dag. Jeg kommer ikke i dag siden jeg er syk.
På grunn av + substantiv	Preposisjon	Hovedsetning (ikke etter verbet)	VS	På grunn av været kommer jeg ikke i dag. Jeg kommer ikke i dag på grunn av været.
På grunn av at...	Subjunksjon	Leddsetning (ikke foran verbet)	SV	På grunn av at det regner , kommer jeg ikke i dag. Jeg kommer ikke i dag på grunn av at det regner .
Av den grunn...	Preposisjonsfrase	Hovedsetning	VS	Han var syk. Av den grunn kom han ikke på jobb.
Årsaken til + substantiv	Preposisjon	Hovedsetning	SV	Årsaken til forsinkelser er dårlig vær.
Årsaken til at....	Subjunksjon	Leddsetning	SV	Årsaken til at det er store forsinkelser er dårlig vær.

IDIOMATISKE UTTRYKK MED «HODE» OG «HÅRET»

Å holde hodet kaldt

Å miste hodet

Å få hodet over vannet

Å ha tak over hodet

Å la noe gå over hodet på noen

Å ha et godt hode

Å ha hodet under armen

Å være et hår i suppa

Å løfte seg selv etter håret

Å slå ut håret

Å være hårsår

Les setningene med disse uttrykkene.

Hva betyr uttrykket? (se oppgave)

Har du tilsvarende uttrykk på ditt morsmål?

Er uttrykket det samme eller

annerledes på morsmålet ditt

sammenlignet med norsk?

NETTRESSURSER PÅ ULIKE SPRÅK

NAFO websidene: <http://nafo.hioa.no/>

Tema Morsmål: <http://morsmal.no/>

GRUPPEINDELING

Gruppe 1: (går med Ingvild på datarom; PA329)

Aida
Edyta
Ha
Macarena
Makka
Margarete
Mawynyo
Violeta
Robert
Shela
Hadeel

Gruppe 2: (blir med Aljåna på dette rommet)

Aziza
Hatice
Lenely
Magilmalar
Nasrin
Mirsa
Wibun
Hossam
Nura
Saida

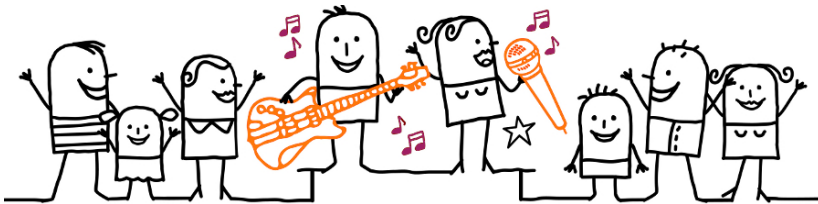
MANGE ER NØDT TIL Å VÆRE TOSPRÅKLIGE

Verb	Substantiv	Adjektiv
Å uttale	Uttale	Uttalt
Å ha effekt	Effekt	Effektiv
Å være uenig (<u>med</u> noen i noe)	uenighet	uenig
Å diskutere	Diskusjon	Diskutert, diskutabel
Å forårsake	Årsak	forårsaket
Å bekymre (seg for)	Bekymring	Bekymret (for)
Å være nødt til	Nød	Nødt til
Å avgjøre	Avgjørelse	Avgjørende
Å adskille		Adskillig
Å videreutvikle	Videreutvikling	Videreutviklet
Å være oppmerksom/legge merke til	Oppmerksomhet	Oppmerksom (på)
Å bidra til	Bidrag	
Å behøve	Behov	

MANGE ER NØDT TIL Å VÆRE TOSPRÅKLIGE

		Stolt
Å støtte		
	Innsats	
	Ansvar	
Å forutsette		
Å inspirere		
Å motivere		
		Frodig
	Bevegelse	
Å oversette		
	Bestrebelse	
	Konsekvens	
	Satsing	
	Mobilitet	

VI SYNGER!

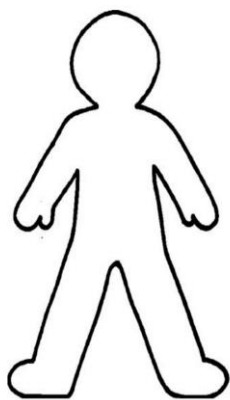

LAGE FLERSPRÅKLIGE BØKER PÅ IPAD

- Vi skal bruke app «Book Creator»
- Velg «New book» og så format for boka (stående, liggende eller kvadrat)
- Du kan enkelt sette inn tekst, bilder, musikk/lyder, eller forskjellige former; Det er også mulig å tegne illustrasjonene i boka (velg «pen»)

SPRÅKPORTRETT

FORKLARING TIL SPRÅKPORTRETT

- Hvilke språk har du tatt med? Hvorfor?
- Hvor har du plassert de ulike språkene i kroppen? Hvorfor?

Bruk ord og uttrykk for begrunnelse og pass på ordstillingen:

For/Fordi: Jeg har farget hele kroppen i rødt som står for russisk, for/fordi det er morsmålet mitt og jeg har dette språket overalt i kroppen min.

Derfor: Det som er rødt er russisk. Det er morsmålet mitt. Derfor har jeg brukt mye rødt på bildet mitt.

Siden: Siden russisk er mitt morsmål, har jeg tegnet rødt i hjertet mitt – det er hjertespråket.

UTTRYKK FOR BEGRUNNELSE

Uttrykk	Grammatisk klasse	Setningstype	V-S	Eksempel
Derfor	Adverbial	Hovedsetning (ikke etter verbet)	VS	Jeg er syk. Derfor kommer jeg ikke i dag.
Fordi	Subjunksjon	Leddsetning (ikke foran verbet)	SV	Jeg kommer ikke i dag fordi jeg er syk.
For	Konjunksjon	Hovedsetning (ikke etter verbet)	SV	Jeg kommer ikke i dag for jeg er syk.
Siden	Subjunksjon	Leddsetning (ikke foran verbet)	SV	Siden jeg er syk, kommer jeg ikke i dag. Jeg kommer ikke i dag siden jeg er syk.
På grunn av + substantiv	Preposisjon	Hovedsetning (ikke etter verbet)	VS	På grunn av været kommer jeg ikke i dag. Jeg kommer ikke i dag på grunn av været.
På grunn av at...	Subjunksjon	Leddsetning (ikke foran verbet)	SV	På grunn av at det regner , kommer jeg ikke i dag. Jeg kommer ikke i dag på grunn av at det regner .
Av den grunn...	Preposisjonsfrase	Hovedsetning	VS	Han var syk. Av den grunn kom han ikke på jobb.
Årsaken til + substantiv	Preposisjon	Hovedsetning	SV	Årsaken til forsinkelser er dårlig vær.
Årsaken til at....	Subjunksjon	Leddsetning	SV	Årsaken til at det er store forsinkelser er dårlig vær.

IDEMYLDRING: BRUK AV MORSMÅLET I BARNEHAGEN

OPPSUMMERING OG BLOGGSKRIVING